

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 661/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. októbra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Vačokom, Vazovova 9/A, Bratislava, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 51/2017 z 24. mája 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), doplnená 11. septembra 2017, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 51/2017 z 24. mája 2017.

2. Z predloženej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola účastníčkou konania vedeného Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 18 C 63/2012, v ktorom sa [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobcovia“) domáhali proti nej ako žalovanej (právnej nástupkyňi po svojej neb. matke [REDAKOVANÉ], pozn.) vrátenia bezdôvodného obohatenia. Tomuto sporu predchádzalo konanie, v ktorom bola kúpna zmluva o prevode bytu uzatvorená medzi žalobcami a právnou predchodkyňou sťažovateľky rozsudkom okresného súdu č. k. 13 C 124/2003-230 zo 6. februára 2009 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 Co 148/2009 z 2. júna 2010 určená za neplatnú. V nadväznosti na to a s poukazom na § 457 Občianskeho zákonníka sa tak predmetom bezdôvodného obohatenia stala kúpna cena v sume 8 630,42 €, ktorú žalobcovia údajne zaplatili právnej predchodkyňi sťažovateľky za prevod bytu v jej vlastníctve. Sťažovateľka tvrdila, že „zo strany žalobcov nebolo preukázané, že prišlo k uhradeniu tejto kúpnej ceny“, a že „žalobcovia sa opierali primárne o vyhlásenie o prijatí peňazí, ktoré sa nachádzalo priamo v kúpnej zmluve“. Taktiež poukazovala na to, že jej predchodkyňa nebola v tom čase schopná porozumieť obsahu predmetnej zmluvy, a preto podľa jej názoru nemožno ustanovenie kúpnej zmluvy o prijatí kúpnej ceny považovať za nosný dôkaz.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 18 C 63/2012-231 z 13. marca 2013 konanie v časti príslušenstva pohľadávky bližšie špecifikovanom v označenom rozsudku zastavil, vo zvyšku návrh žalobcov zamietol a rozhodol o trovách konania. Na odvolanie žalobcov krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 500/2013 z 23. apríla 2015 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcom sumu 8 630,42 € s prisl. a náhradu trov konania. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka dovolanie, ktoré odôvodnila tým, že odvolací súd jej odňal možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)] a tým, že v konaní došlo k inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b) OSP). Odňatie možnosti konať pred súdom videla sťažovateľka v tom,

že krajský súd nedostatočne zopakoval dokazovanie, keď neprihliadol na ňou predložený dôkaz preukazujúci, že kúpna cena nebola zo strany jej právnej predchodkyne vložená na jej vkladnú knižku. Najvyšší súd ako súd dovolací rozsudkom sp. zn. 2 Cdo 51/2017 z 24. mája 2017 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“) dovolanie sťažovateľky zamietol.

4. Proti označenému rozhodnutiu najvyššieho súdu sťažovateľka namierila svoju sťažnosť kritizujúc odôvodnenie dovolacieho súdu, v ktorom podľa jej názoru nesprávne uviedol, že *„nemôže preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení a v nadväznosti na to posudzovať, či súdy správne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania. Už len z tohto dôvodu nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy. Zároveň v rozpore s uvedeným na strane 8 uvádza, že skutkový záver má oporu vo vykonanom dokazovaní a následne je správny právny záver odvolacieho súdu o povinnosti žalovanej vydať žalobcom bezdôvodné obohatenie.“*. Sťažovateľka sa domnieva, že *„Záver odvolacieho súdu úplne negujú názor prvostupňového súdu, ktorý primárne vedie dokazovanie. Pokiaľ odvolací súd zmení toto vyhodnotenie, účastník konania by pri akceptácii názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v napádanom rozsudku, nemal žiadnu možnosť domáhať prieskumu tohto rozhodnutia. Uvedená skutočnosť by mohla viesť k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v časti posudzovania skutkového stavu by mohlo byť arbitrárne, nakoľko podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa tento súd nemôže zaoberať skutkovými otázkami.“*. Argumentuje, že *„Uvedené je v rozpore so zásadou dvojinstančnosti konania vyjadrenou v spomínanom § 238 odseku (1) Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ odvolací súd zmenil prvostupňové súdne rozhodnutie zo skutkových dôvodov, podľa tohto ustanovenia bol dovolací súd povinný sa zaoberať aj týmito dôvodmi. S ustanovením tretej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v postavení dovolacieho súdu je len súdom posudzujúcim právne otázky. Pokiaľ takáto skutočnosť vyplýva z judikatúry tohto súdu, je takáto judikatúra v rozpore s článkom 2 odsekom (2) Ústavy ustanovujúcom viazanosť štátnych orgánov výlučne právnymi predpismi. Uvedená právna úprava ustanovená v Občianskom súdnom poriadku umožňovala preskúmanie rozsudku dovolacím súdom tak z právnych ako aj skutkových dôvodov. Pokiaľ dovolací súd nepreskúmal rozhodnutie zo skutkových dôvodov, prišlo z jeho strany k porušeniu práva na prístup súdu*

a práva na súdnu ochranu garantovaných okrem iného v článku 46 odseku (1) Ústavy a v článku 6 odseku 1 Dohovoru. Najvyšší súd Slovenskej republiky nemá právomoc zúžiť si rozsah prieskumu. ...“.

5. S ohľadom na uvedené sťažovateľka zdôraznila, že *„posúdenie skutkových otázok patrí k celkovému posúdeniu celej veci. Právne a skutkové otázky sa pre účely komplexného posúdenia nedajú od seba oddeliť. Pokiaľ však Najvyšší súd Slovenskej republiky sa obmedzí len na posúdenie právnej stránky veci, jeho činnosť negarantuje právo na nezávislú súdnu ochranu. Sťažovateľka tak poukazuje na skutočnosť, že pokiaľ by sme prijali takýto koncept, pri posúdení skutkových otázok by činnosť odvolacích súdov nemohla byť vôbec kontrolovaná. Vznikla by tak možnosť zneužitia právomoci najmä v prípadoch, v ktorých by prišlo k úplne odlišnému názoru v porovnaní s prvostupňovým súdom.“.*

6. Na základe týchto skutočností sťažovateľka nižšie formulovaným petitom navrhla, aby ústavný súd:

„ - rozhodol, že základné práva sťažovateľa uvedené v článku 46 odseku (1) Ústavy a článku 6 odseku 1 Dohovoru boli rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. 5. 2017 vydaného v konaní číslo 2Cdo 51/2017 porušené a zrušuje toto rozhodnutie,

- uložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky nahradiť sťažovateľovi trovy konania.“

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

13. Vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už ústavný súd v minulosti judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07), a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne.

14. Podstatou sťažnosti je nespokojnosť sťažovateľky s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorým zamietol jej dovolanie. Sťažovateľka v ňom vidí porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom dôvodí, že dovolací súd nepreskúmal rozhodnutie krajského súdu zo skutkových dôvodov, čím si podľa jej názoru zúžil rozsah svojho prieskumu. Od ústavného súdu preto očakáva prehodnotenie záveru, ku ktorému dospel najvyšší súd v otázke rozsahu svojho prieskumu vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu.

15. Ústavný súd na úvod považuje za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov z hľadiska svojvoľnosti, arbitrárnosti rozhodnutia, resp. jeho odôvodnenia.

16. Ústavný súd taktiež pripomína, že nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov najvyšším súdom, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

17. Ústavný súd pristúpil k preskúmaniu odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi sťažovateľkou označených článkov ústavy a dohovoru. Tento prieskum vykonal v medziach svojich právomocí, keď posudzoval kvalitu odôvodnenia namietaného rozsudku najvyššieho súdu a ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorá bola vo veci sťažovateľky aplikovaná.

18. Najvyšší súd poukázal v úvode odôvodnenia svojho rozhodnutia na znenie § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku platného a účinného v čase podania dovolania, pod ktoré sa sťažovateľka pokúsila subsumovať svoju argumentáciu o naplnení dovolacieho dôvodu. Na tomto mieste najvyšší súd zdôraznil, že prípustnosť dovolania podľa uvedeného ustanovenia nezakladalo nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu, pričom odkázal v tomto smere na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu k výkladu a aplikácii uvedeného dovolacieho dôvodu. Ústavný súd dodáva, že uvedené nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania ani podľa novej právnej úpravy civilného sporového konania [§ 420 písm. f) Civilného sporového poriadku], ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016. Zároveň najvyšší súd uviedol, že pokiaľ sťažovateľka nenamietala vykonanie alebo nevykonanie dôkazov na odvolacom pojednávaní, hoci jej súd na to vytvoril procesnú možnosť, nemožno túto skutočnosť namietat ako vadu v dovolacom konaní.

19. Dovolacie námietky sťažovateľky smerovali primárne do oblasti skutkových zistení, keďže išlo o výhrady k hodnoteniu vykonaných dôkazov. Argumentáciu sťažovateľky však najvyšší súd považoval za nespôsobilú k naplneniu uplatneného dovolacieho dôvodu, čo takto zdôvodnil: *«... dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O. s. p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) nesprávností. Dovolanie nebolo (a podľa novej úpravy sporového konania naďalej nie je) „ďalším“ odvolaním. Preto sa ním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení, ku ktorým dospel súd prvej inštancie alebo odvolací súd, ani prieskumu správnosti nimi vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania bolo a je v konaní pred súdom prvej inštancie a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom mohol v medziach zákona vykonávať dokazovanie (§ 213 O. s. p.). Dovolací súd nemôže preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení a v nadväznosti na to posudzovať, či súdy správne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy - na rozdiel od súdu prvej inštancie a tiež dovolacieho súdu nemá totiž dovolací súd možnosť vykonávať dokazovanie [ako to bolo napokon zrejmé z § 243a ods. 2 in fine O. s. p. („dokazovanie však nevykonáva“)].»*

20. Ústavný súd je toho názoru, že sťažovateľke bolo zo strany dovolacieho súdu na podklade interpretácie dotknutého ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku náležite a vyčerpávajúco vysvetlené, že ňou predstretá argumentácia, ktorú subjektívne vnímala ako naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, v skutočnosti predstavovala hodnotenie procesu dokazovania z jej pohľadu, teda v podstate korekciu skutkových záverov, ktorej sa prostredníctvom uvedenej námietky dožadovala, ktorá však dovolaciemu súdu zásadne neprislúcha.

21. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce

konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

22. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu zrozumiteľným a pomerne vyčerpávajúcim spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré dovolanie sťažovateľky zamietol. Jeho úvahy sú dostatočne logické, vychádzajúce z namietaných väd uvedených v dovolaní a relevantných noriem procesného práva, ktorých účel a význam nepopierajú. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd nepovažuje za arbitrárne alebo nepreskúmateľné. Z napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že najvyšší súd sa zaoberal i námietkami sťažovateľky, čo vedie ústavný súd ku konštatovaniu, že sťažovateľka v tomto konaní (v spojení s odôvodnením rozhodnutia krajského súdu) dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. Samotná skutočnosť, že sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho postupu a napadnutého rozhodnutia. Ako už bolo uvedené, aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, II. ÚS 75/08) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

23. O napadnutom rozsudku najvyššieho súdu a jeho odôvodnení preto ústavný súd nemôže prijať záver, že by dôvody tohto rozhodnutia neboli udržateľné, prípadné boli svojvoľné tak, aby to odôvodňovalo ich spojitosť s možným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces. Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. októbra 2017